

Головні факти про електронні сигарети та їх вплив на здоров'я

Електронні сигарети рекламують як більш безпечну альтернативу звичайним сигаретам. Водночас, немає переконливих свідчень, що переходити на електронні сигарети навіть курцям зі стажем є справді вдалим рішенням. Зібрали факти про електронні сигарети та їх вплив на здоров'я.

Кількість споживачів електронних сигарет у світі нещодавно збільшується - від близько 7 мільйонів у 2011 році до 35 мільйонів у 2016 році. Серед електронних сигарет виокремлюють "е-сигарети", "електронні кальяни", "моди", "вейпи", чи "електронні системи доставки нікотину".

Як впливають електронні сигарети на здоров'я

Досі тривають дослідження щодо впливу електронних сигарет на здоров'я. І жодне не дає однозначної відповіді, включно з міжнародними організаціями.

Центр з контролю та профілактики захворювань в США (CDC) вказує, що в цілому електронні сигарети є менш шкідливими за тютюн. Хоча в складі рідини більшість електронних виробів також містять нікотин, що викликає залежність: <https://goo.gl/mLZufs>

Інші науковці кажуть, що дим електронної сигарети може бути канцерогеном і підвищує ризики хвороб серця, раку легень (<https://goo.gl/zq77s2>), може викликати запалення легень та підвищує ризики розвитку хронічного обструктивного захворювання легень (<https://goo.gl/ncF6uB>).

Оскільки ми досі не знаємо, який ефект це може спричинити у довгостроковій перспективі, від електронних сигарет краще утримуватися, як і від звичайних.

Ось ще кілька фактів, чому варто відмовитись від електронних сигарет:

➤ **З переходом на електронні сигарети важче кинути курити**

Існують дослідження, які вказують, що люди, які намагаються відмовитися від куріння за допомогою електронних сигарет, мають менші шанси на

успіх, у порівнянні з тими, хто ці пристрої не використовує: <https://goo.gl/kHbJve>

➤ **Електронні+звичайні сигарети = ще більший ризик для здоров'я**

Перехід на електронні сигарети сприяє виникненню нового, так званого дуального (подвійного) стилю куріння, тобто споживання електронних та звичайних сигарет одночасно. Ось, наприклад, дослідження, результати якого застерігають використовувати таку комбінацію: <https://goo.gl/ESSEk6>

➤ **Популярність куріння електронних сигарет зростає серед підлітків**

В Україні майже кожен 5-й підліток (13-15 років) є споживачем електронних сигарет відповідно до результатів Глобального опитування молоді щодо вживання тютюну проведеного у 2017 році: <https://goo.gl/nFhVqq>

➤ **Пасивне куріння електронних сигарет також є небезпечним**

Використання електронних сигарет некурцями, особливо дітьми та підлітками, може призвести до виникнення ніотинової залежності та підвищує ризик почати курити звичайні сигарети (<https://goo.gl/T43Tvr>). Небезпечним є і пасивне куріння е-сигарет, особливо для вагітних жінок та дітей.

Не шукайте легких шляхів кинути курити. **Найкращий спосіб зробити це - відмовитись від куріння взагалі.**

В Україні є корисний сервіс з рекомендаціями, як підготуватися, щоб кинути курити, номером гарячої лінії та порадами, як допомогти курцю <http://stopsmoking.org.ua/>.

Також важливо, щоби сімейні лікарі звертали увагу на такі речі та говорили зі своїми пацієнтами про ризики куріння та необхідність кидати курити.

Стрімкий ріст популярності тютюнових виробів для електричного нагрівання (далі – **ТВЕН**) та електронних сигарет (прим. – це **різні** тютюнові вироби) не може зупинити ані **відсутність** точних наукових даних про безпечність їх застосування, ані **спростування** міфів про те, що завдяки електронним сигаретам легко кинути курити, ані **застереження** ВООЗ про збільшення **ризиків** унаслідок вживання електронних сигарет під час пандемії COVID-19.

Айкоси, гло, вейпи, джули, підсистеми, смоки, стіки — на ринку ТВЕН та **електронних сигарет** ледве не щодня з'являються нові продукти альтернативного споживання нікотину, ніотиновмісних речовин або інших рідких ароматизованих хімічних сполук для куріння або паріння (процес куріння, коли замість диму виділяється пар, часто – з різними присмаками). Яскрава реклама, яка транслює науково непідтверджений наратив про безпечність споживання електронних сигарет або ТВЕН, заохочує молодь до вживання нових тютюнових виробів, сприяє зростанню їх продажів, і мотивує тютюнові корпорації інвестувати у розробку нових технологій

заради збільшення сегменту нових товарів на тютюновому ринку. Як результат—надприбутки тютюнових компаній на продажі новітніх тютюнових виробів. Тому єдиним ефективним регулятором у такому випадку є чіткі законодавчі правила обігу тютюнових виробів для електричного нагрівання тютюну й електронних сигарет, про що йтиме мова далі у цьому матеріалі.

Глобальні тренди

Із 2011 року кількість споживачів е-сигарет по всьому світу з 7 млн збільшилася до 41 млн у 2018 році. [Дослідження](#) компанії Euromonitor прогнозують до 2021 року зростання цього показника до 55 мільйонів людей. Прибутки від продажу цих тютюнових виробів сягають **сотень мільйонів доларів**.

(Де) регуляція в Україні

Термін “електронна сигарета” можна зустріти в українському законодавстві лише двічі. У статті 13 [Закону](#) України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров’я населення» зазначено про заборону куріння тютюнових виробів, а також електронних сигарет і кальянів у наведеному переліку громадських місць.

Визначення поняття електронної сигарети та рідини, що використовується в електронних сигаретах, чинне законодавство отримало лише 23 травня 2020 року з [офіційним](#) оприлюдненням [Закону](#) №466-ІХ від 16 січня 2020 року про зміни до податкового законодавства (відомий ще як “законопроект №1210”), який, 21 травня 2020 року, після трьох з половиною місяців очікування в Офісі Президента, отримав підпис голови держави.

Перед цим, у січні 2020 року був ухвалений [Закон](#), який містить нові положення до Податкового кодексу України, якими “тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням”, а також рідини для електронних сигарет виокремлено у окремі підгрупи товарів категорії “тютюнові вироби”. Нарешті, для цієї групи товарів законодавець встановив ставки акцизного податку **саме як для тютюнових виробів**, щоправда з 2021 року.

Водночас, слід зазначити, що відкритим залишається питання дефініції самого поняття ТВЕН, як у законі, так і у Податковому кодексі. Подібна законодавча невизначеність розширює поле для маніпуляцій та може сприяти [неконтрольованому](#) продажу ТВЕН неповнолітнім.

Також варто зауважити, що українське законодавство, з урахуванням останніх змін, стосуватиметься лише регуляції обігу безпосередньо продуктів “витратного матеріалу” – рідин для е-сигарет та стіків (хітсів) для ТВЕН, а от самі гаджети залишаються поза дією тютюнового законодавства. В цьому контексті варто згадати про зобов’язання України в рамках Угоди про асоціацію на рахунок імплементації [Директиви](#) 2014/40/ЄС, а саме і в

частині встановлення чіткої регуляції обігу тютюнових виробів, зокрема, електронних сигарет, ТВЕН, новітніх тютюнових виробів і тд.

У Верховній Раді України зареєстровано ряд проектів законів, які покликані владнати прогалини у законодавстві в сфері обігу ТВЕН та електронних сигарет. Наприклад, [законопроект №2813](#), ініціаторами якого є члени Комітету ВР з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, пропонує додати до переліку тютюнових виробів електронні сигарети та ТВЕН, а також заборонити продаж тютюнових виробів всіх видів особам молодше 21 року за прикладом деяких країн світу. З урахуванням наведених міжнародних практик регуляції обігу електронних сигарет та ТВЕН, Україні в цій сфері варто якнайшвидше звернути увагу на офіційну [позицію](#) ВООЗ та залатати всі прогалини у національному законодавстві, оскільки відсутність правил гри породжує хаос та безвідповідальність виробників, постачальників та продавців електронних сигарет та ТВЕН.

Наприклад, закон не забороняє закупити партію несертифікованих пристроїв для паріння на китайському [онлайн-маркеті](#) гаджетів і продавати його в Україні як новий «[революційний продукт](#)». Без акцизів, без дозволів, без сертифікації і, тим більше, відповідальності за непередбачувані наслідки для здоров'я дітей – потенційних споживачів «безпечних е-сигарет».

Важливо також дотримуватися міжнародних [зобов'язань](#), які націлені, у першу чергу, на [вдосконалення законодавства](#) саме з метою поліпшення ситуації у секторі громадського здоров'я, а не утисків ринку, як це часто можна почути від основних гравців на ньому.

Тож чи буде паріння ринку е-сигарет і ТВЕН над законом? Чи стане врегульованим так само, як і куріння сигарет? Все залежить від чіткої [позиції](#) уповноважених органів державної влади. За досвідом останніх місяців, здоров'я та безпека населення країни все ж мають бути важливішими за бізнес інтереси й апетити корпорацій.

Від 11 липня 2023 року Законом*

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ПРОДАЖ

*ст. 10, 10-1 Закону України №2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення»

ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ З ТАКИМИ ДОБАВКАМИ:

- вітаміни та інші псевдокорисні добавки;
- кофеїн, таурин та інші енергетичні добавки;
- добавки, що роблять викиди кольоровими;
- добавки, що полегшують вдихання диму або засвоєння нікотину.

СИГАРЕТ ТА ТЮТЮНУ ДЛЯ САМОКРУТОК:

- з характерним запахом або смаком диму;
- фільтр, папір або капсула яких містять тютюн або нікотин;
- що містять смако-ароматичні добавки у будь-яких компонентах, таких як фільтр, папір, упаковка, капсула або мають будь-які технічні характеристики, що дозволяють змінювати запах чи смак сигарет, тютюну для самокруток або інтенсивність диму.

РІДИН ДО Е-СИГАРЕТ З НІКОТИНОМ АБО БЕЗ, ЯКЩО:

- мають характерний запах або смак (містять смако-ароматичні добавки: ментол, фрукти, солодощі тощо);
- містять вітаміни та інші псевдокорисні добавки;
- містять кофеїн, таурин та інші енергетичні добавки;
- містять добавки, що роблять викиди кольоровими;
- об'єм заправних контейнерів більше 10 мілілітрів;
- об'єм одноразових електронних сигарет або одноразових картриджів більше 2 мілілітрів;
- вміст нікотину більше 20 міліграмів в 1 мілілітрі.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ

Порушення вимог Закону передбачає штраф розміром **20 000 грн.**

Повторне порушення протягом року — **50 000 грн.**

ПОВІДОМИТИ ПРО ПОРУШЕННЯ

Портал звернень
Держпродспоживслужби
consumer.dpss.gov.ua/e-form

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБА

Замовник — ГО «Життя». Наклад — 50 шт.
У разі використання інфографіки та її даних
посилання на ГО «Життя» є обов'язковим.

З 11 липня 2023 року, згідно з Законом*,

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ

РЕКЛАМА, СТИМУЛЮВАННЯ ПРОДАЖУ ТА СПОНСОРСТВО

тютюнових
виробів

пристроїв для
нагрівання тютюну

е-сигарет, заправних
контейнерів та рідин до них

*ст. 16, 16-1, 16-2 Закону України № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення»

ЗОКРЕМА:

- розміщення інформації про виробників у місцях реалізації та поза їх межами;
- розміщення інформації в мережі Інтернет**;
- продаж у наборі з іншими товарами або послугами;
- спонсорство телепередач, радіопередач, театральних-концертних, спортивних та інших заходів, програм або окремих осіб;
- безоплатна роздача, обмін одних виробів на інші або на будь-які товари, роботи, послуги;
- відшкодування на придбання або використання;
- надання бонусів, премій, повернення коштів;
- надання права на участь у будь-якій грі, лотереї, конкурсі, події, якщо умовою надання або участі в них є придбання або використання таких виробів;
- розміщення інформації щодо виробів у місцях проведення розважальних заходів, на транспорті та обладнанні;
- надсилання повідомлень, поширення відео- та ігрових матеріалів;
- продаж та реклама нетютюнових виробів та послуг, які містять повідомлення або асоціюються з такими виробами або їх виробниками;
-

- фінансова та інша підтримка заходів, діяльності, окремих осіб або груп, в тому числі політичних партій, спортсменів, навчальних закладів;
- фінансування виробниками таких товарів, проведення інформаційних кампаній та заходів.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ

За порушення вимог статей 16, 16-1 чи 16-2 цього Закону передбачений **штраф** у розмірі **30 000 гривень** за кожен факт реклами на окремому рекламному носії або кожний окремий захід з метою стимулювання продажу таких виробів.

В разі повторного вчинення таких порушень протягом року — **50 000 гривень**.

Повідомити про порушення можна через Сервіс моніторингу порушень антитютюнового законодавства ЦГЗ nosmoking.phc.org.ua

або на порталі звернень Держпродспоживслужби consumer.dpss.gov.ua/e-form

**крім інформації фізичних осіб в соцмережах та крім вебсайтів виробників/імпортерів з попередньою ідентифікацією віку в порядку, встановленому Кабміном. Таке розміщення дозволено лише щодо пристроїв для нагрівання тютюну, електронних сигарет, заправних контейнерів та рідин до них.

Замовник — ГО «Життя». Наклад — 50 шт.
У разі використання інфографіки та її даних посилання на ГО «Життя» є обов'язковим.

КУРИТИ ЗАБОРОНЕНО У ГРОМАДСЬКИХ ТА НА РОБОЧИХ МІСЦЯХ

Стаття 13 Закону України № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення». **Забороняється куріння тютюнових виробів¹:**

у ліфтах і таксофонах;	на спортивних майданчиках;
у закладах охорони здоров'я;	у під'їздах жилих будинків;
у навчальних та освітньо-виховних закладах;	у підземних переходах;
на дитячих майданчиках;	у громадському транспорті (включаючи транспорт міжнародного сполучення).

З 16 грудня 2012 р. заборонено куріння тютюнових виробів, електронних сигарет і кальянів²:

у приміщеннях закладів ресторанного господарства;	у приміщеннях та на території закладів охорони здоров'я;
у приміщеннях та на території навчальних закладів;	у приміщеннях об'єктів культурного призначення;
у приміщеннях та на території спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд та закладів фізичної культури і спорту;	у приміщеннях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших державних установ;
	на стаціонарно обладнаних зупинках маршрутних транспортних засобів.

Курити дозволяється у спеціально відведених для цього місцях³:

у приміщеннях підприємств, установ та організацій усіх форм власності;

у приміщеннях гуртожитків, готелів та аналогічних засобів розміщення громадян;

в аеропортах та на вокзалах.

Штрафи за порушення для підприємств (фізичних та юридичних осіб) складають від 1000 грн. до 10000 грн., а для фізичних осіб-курців — від 51 до 175 грн.³

У місцях та закладах, де куріння заборонено, має бути розміщена наочна інформація, яка складається із графічного знака про заборону куріння та тексту такого змісту: «Куріння заборонено!».

У спеціально відведених для куріння місцях розміщується наочна інформація, яка складається із відповідного графічного знака та тексту такого змісту: «Місце для куріння. Куріння шкодить Вашому здоров'ю!».

¹Стаття 13 Закону України № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення». Забороняється куріння тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» (від 22.09.2005)

²Закон України № 4844 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень про обмеження місць куріння тютюнових виробів»

³Стаття 20 «Відповідальність за порушення законодавства про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» Закону України № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення»

відео:

<https://www.google.com/search?q=%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%96+%D1%81%D0%B8>

D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8+%D0%B7%D0%B0
%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%9
6&sca_esv=66cdb46480bf1634&ei=XYBIZfbsJaCZwbkPysmfmA0&oq=%D0
%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D
0%BD%D1%96+%D1%81%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B5%
D1%82%D0%B8&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiJdC10LvQtdC60YLRgNC-
0L3QvdGWINGB0LjQs9Cw0YDQtdGC0LgqAggBMgUQABiABDIFEAAyG
AQyBhAAGBYHjIGEAAyFhgeMgYQABgWGB4yBhAAGBYHjIGEAA
yFhgeMgYQABgWGB4yBhAAGBYHjIGEAAyFhgeSON8UIADWJ48cAB
4AJABAZgBrgSgAdMyqgEKMi0xNS4wLjMuM7gBAcgBAPgBAagCCsICEB
AAGIoFGOoCGLQCGEPYAQHCAhAQLhiKBRjqAhi0AhhD2AEBwgILEC4
YgAQYxwEY0QPCAgSQLhiABBjHARivAcICGhAuGIAEGMcBGNEDGJcF
GNwEGN4EGOAE2AECwgIFEC4YgATCAgcQABiKBRhDwgIEEAAYHuID
BBgAIEGIBgG6BgQIARgHugYGCAIQARgU&sclient=gws-wiz-
serp#fpstate=ive&vld=cid:3d2bc846,vid:2ZF_DMH5kKw,st:0